

13.9.2013

8010/2013/1267

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Oikeusministeriön lausuntopyyntö OM 15/41/2011, 11.7.2013,

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI RIKOSLAIN 20 LUVUN MUUTTAMISESTA

Pyyntö

Oikeusministeriö on 11.7.2013 päivättyllä kirjeellään pyytänyt Helsingin poliisilaitokselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rikoslain 20 luvun muuttamisesta. Luonnos liittyy vuonna 2012 valmistuneeseen arviomuistioon "Raiskausrikosten lainsäädännölliset muutostarpeet".

Helsingin poliisilaitoksen lausunto

RL 20 luvun 3 § Pakottaminen sukupuoliyhteyteen

Säädös muutettaisiin osaksi 1 §:n 3. momenttia eli osaksi perusmuotoista raiskausta. Samalla syyteoikeus muuttuisi asianomistajarikoksesta virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi. Uuden kirjoitusasun mukaan mainitaan, että teko olisi vähemmän törkeä kuin 1 ja 2 §:ssä eikä enää lieventävien asianhaarojen vallitessa tehty. Rangaistusasteikko muuttuisi enintään kolmesta vuodesta vankeutta neljästä kuukaudesta neljään vuoteen vankeutta.

Nykyinen kolmiportainen jako on selkeä, lakimuutoksen myötä teon eri törkeysasteet saattavat kuitenkin hämärtyä. Kuten muissakin rikoslajeissa, myös seksuaalirikoksissa on tarve selkeästi erotella tekemuotojen eri törkeysasteet. Kolmiportainen jako tekemuotoihin on käytössä myös muissa väkivaltarikoksissa, eikä yleisen laintuntemuksen näkökulmasta ole kannattavaa, että rikoslajeja kirjataan lakiteknisesti eri tavoin.

Syyteoikeuden osalta poliisilaitos toteaa, että lievissä tekemuodoissa rikoksen tulisi pysyä asianomistajarikoksena, aikuisella tulisi jatkossakin olla oikeus päättää itse lievien seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkausten seurauksista. Lakimuutos voisi mahdollisesti johtaa jopa siihen, ettei lievemmistä teoista haluta enää ilmoittaa poliisille, koska asianomistajan omalla harkinnalla ja tahdolla prosessin eteenpäin viemiseksi ei enää jatkossa olisi merkitystä.

RL 20 luvun uusi 5a § Seksuaalinen häirintä

Säädös pitäisi sisällään koskettelemalla tai muulla siihen vakavuudeltaan rinnastettavalla tavalla tehdyn teon, joka on omiaan loukkaamaan seksuaa-

13.9.2013

8010/2013/1267

*lista itsemääräämisoikeutta. Rangaistus olisi sakkoa. Yli 18 vuotta täyttä-
neen henkilön kohdalla kyse olisi asianomistajarikoksesta.*

Uusi säännös on perusteltu ja korvaa nykyisin lievänä pahoinpitelynä tai kunnianloukkauksina tutkitut teot. Aiemmin kunnianloukkauksina (rikoslaki 24 luku) tutkitut teot eivät kuuluneet 20 lukuun, joten asianomistajalla ei ollut mahdollista saada avustajaa valtion varoista. Tämä on ollut hyvin usein kunnianloukkauksina tutkituissa, mutta tosiasiallisesti tekotavaltaan seksuaalisissa häirintäjutuissa iso puute ja se on usein muodostanut kynnyksen rikosprosessin aloittamiselle. Usein asianomistajat ovat luopuneet rikosprosessista ja peruneet rangaistusvaatimuksensa, koska eivät ole uskaltaneet ottaa riskiä, että avustajakulut jäivät heidän itsensä maksettaviksi.

Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan uusi rikosnimike on tarpeellinen ja lisää osaltaan seksuaalirikoksen uhrin oikeuksia.

RL 20 luvun 10 § Määritelmät

Ehdotuksen mukaan sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan sukupuolielimellä tehtävää tai siihen rinnastettavaa taikka sukupuolielimeen kohdistuvaa seksuaalista tunkeutumista toisen kehoon.

Ehdotettu uudistus on kannatettava. Se mahdollistaa tulevaisuudessa esimerkiksi esineellä tai muulla ruumiinosalla tunkeutumisen tutkimisen raiskauksena. Nykylainsäädännön mukaan kyseiset teot on tutkittu pahoinpitelyrikoksina tai pakottamisena seksuaaliseen tekoon. Todellisuudessa teolla on loukattu seksuaalista itsemääräämisoikeutta siten, että tilanne on ollut vähintään yhtä nöyryyttävä ja kivulias kuin nykylainsäädännön mukainen raiskaus.

RL 20 luvun 11 § Syyteoikeus

Lakimuutoksen myötä täysi-ikäiseen kohdistunut pakottaminen sukupuoliyhteyteen ja seksuaaliseen tekoon muuttuisivat virallisen syytteen alaisiksi rikoksiksi, kuten myös seksuaalisen hyväksikäytön kohta "käyttää törkeästi hyväksi riippuvuussuhdetta". Ainoaksi asianomistajarikokseksi jäisi uusi seksuaalinen häirintä täysi-ikäiseen kohdistuneena.

Nykyisen käytännön mukaan asianomistajalla on ollut mahdollisuus vaikuttaa prosessin etenemiseen esittämällä rangaistusvaatimuksensa. Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan aikuisen henkilön kohdalla lievissä tekemuodoissa asianomistajalla tulee edelleenkin olla päätäntävaltaa rikosprosessin käynnistämisen ja etenemisen osalta.

Poliisipäällikkö
Poliisikomentaja

Jukka Riikonen

Apulaispoliisipäällikkö

Ilkka Koskimäki